C/2025/1803

4.4.2025.

P10_TA(2024)0044

Ģenētiski modificēta kukurūza *DP202216*

Eiropas Parlamenta 2024. gada 26. novembra rezolūcija par Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2024/2618, ar ko, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003, atļauj laist tirgū produktus, kas satur ģenētiski modificētu kukurūzu *DP202216*, sastāv vai ir ražoti no tās (D098501/04 – 2024/2837(RSP))

(C/2025/1803)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā Komisijas īstenošanas lēmumu (ES) 2024/2618, ar ko, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003 ([1]), atļauj laist tirgū produktus, kas satur ģenētiski modificētu kukurūzu DP202216, sastāv vai ir ražoti no tās (D098501/04),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regulu (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību ([2]) un jo īpaši tās 7. panta 3. punktu un 19. panta 3. punktu,

— ņemot vērā Regulas (EK) Nr. 1829/2003 35. pantā minētās Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgās komitejas 2024. gada 8. jūlija balsojumu, nesniedzot atzinumu, un Pārsūdzības komitejas 2024. gada 3. septembra balsojumu, arī nesniedzot atzinumu,

— ņemot vērā 11. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Regulā (ES) Nr. 182/2011, ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu ([3]),

— ņemot vērā Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (*EFSA*) 2024. gada 7. februāra atzinumu, kas publicēts 2024. gada 20. martā ([4]),

— ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas, kurās ir pausti iebildumi pret atļauju izmantot ģenētiski modificētus organismus (ĢMO) ([5]),

— ņemot vērā Reglamenta 115. panta 2. un 3. punktu,

— ņemot vērā Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejas rezolūcijas priekšlikumu,

A. tā kā 2019. gada 1. jūlijā Beļģijā bāzētais uzņēmums "Pioneer Overseas Corporation" Amerikas Savienotajās Valstīs bāzētā uzņēmuma "Pioneer Hi-Bred International Inc." vārdā Nīderlandes kompetentajai iestādei saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1829/2003 5. un 17. pantu iesniedza pieteikumu, kurā lūgts atļaut laist tirgū tādus pārtikas produktus, pārtikas sastāvdaļas un barību, kas satur ģenētiski modificētu kukurūzu DP202216 ("ĢM kukurūza"), sastāv vai ir ražoti no tās; tā kā pieteikums attiecas arī uz atļauju laist tirgū produktus, kas satur ĢM kukurūzu vai no tās sastāv, izmantošanai veidos, kas nav pārtika un dzīvnieku barība, izņemot audzēšanu;

B. tā kā 2024. gada 7. februārī EFSA pieņēma labvēlīgu atzinumu, kas tika publicēts 2024. gada 20. martā;

C. tā kā ĢM kukurūza satur gēnus, kas piešķir rezistenci pret glufozinātu, un tai ir paredzēts palielināt ražas potenciālu;

([1]) OV L, 2024/2618, 10.10.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/2618/oj.
([2]) OV L 268, 18.10.2003., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj
([3]) OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj
([4]) *EFSA* Ekspertu grupas ģenētiski modificētu organismu jautājumos zinātniskais atzinums, kurā, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003, novērtēta ģenētiski modificētas kukurūzas DP202216 izmantošana pārtikā vai dzīvnieku barībā (pieteikums EFSA-GMO-NL-2019-159), *EFSA Journal*, 2024;22(3):8655, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2024.8655.
([5]) Parlaments astotajā sasaukumā pieņēma 36 rezolūcijas un devītajā sasaukumā — 38 rezolūcijas, ar ko iebilda pret atļauju izmantot ĢMO.

Trūkst komplementāro herbicīdu novērtējuma

D. tā kā Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 503/2013 ([6]) ir prasīts novērtēt, vai paredzamā lauksaimniecības prakse ietekmē pētīto beigupunktu rezultātus; tā kā saskaņā ar minēto īstenošanas regulu tas jo īpaši attiecas uz augiem, kas ir izturīgi pret herbicīdiem;

E. tā kā lielākā daļa ĢM kultūraugu ir ģenētiski modificēti, lai tie būtu izturīgi pret vienu vai vairākiem komplementāriem herbicīdiem, kurus var izmantot visā ĢM kultūraugu audzēšanas laikā, attiecīgajam kultūraugam neiznīkstot, kā tas būtu pret herbicīdiem neizturīgu kultūru gadījumā; tā kā vairākos pētījumos konstatēts, ka herbicīdizturīgu ĢM kultūraugu audzēšanā vairāk izmanto komplementārus herbicīdus, un tas lielā mērā notiek tādēļ, ka ir parādījušās herbicīdizturīgas nezāles ([7]);

F. tā kā herbicīdizturīgu ĢM kultūraugu izmantošanas dēļ lauksaimnieki ir piesaistīti nezāļu pārvaldības sistēmai, kas lielā mērā vai pilnībā ir atkarīga no herbicīdiem, un to panāk, uzliekot piemaksu par ĢM sēklām, kas attaisnojama tikai tad, ja lauksaimnieki, kas iegādājas šādas sēklas, izsmidzina arī komplementārus herbicīdus; tā kā lielāka atkarība uz komplementāriem herbicīdiem saimniecībās, kurās audzē ĢM kultūraugus, paātrina pret minētajiem herbicīdiem rezistentu nezāļu rašanos un izplatību un tādējādi rada vajadzību vēl vairāk izmantot herbicīdus, proti, apburto loku, ko dēvē par "herbicīdu skrejceliņu" (*herbicide treadmill*);

G. tā kā negatīvā ietekme, ko rada pārmērīga paļaušanās uz herbicīdiem, pasliktina augsnes veselību, ūdens kvalitāti un biodaudzveidību virs un zem zemes virskārtas, kā arī palielinās iedarbība uz cilvēkiem un dzīvniekiem, iespējams, arī tāpēc, ka lielāks daudzums herbicīdu atlieku nonāk pārtikā un dzīvnieku barībā;

H. tā kā glufozināts klasificēts kā reproduktīvajai sistēmai toksiska viela (1B) un tāpēc tam piemērojami Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1107/2009 ([8]) noteiktie izslēgšanas kritēriji; tā kā glufozināta apstiprinājums izmantošanai Savienībā beidzās 2018. gada 31. jūlijā;

I. tā kā ĢM augos atrasto herbicīdu atlieku un metabolītu izvērtēšana neietilpst EFSA Ģenētiski modificēto organismu komisijas kompetencē, un līdz ar to šāds novērtējums nav daļa no ĢMO apstiprināšanas;

Dalībvalstu kompetento iestāžu un ieinteresēto personu komentāri

J. tā kā dalībvalstis trīs mēnešu apspriešanās periodā *EFSA* iesniedza daudzas kritiskas piezīmes ([9]), tostarp to, ka šis uzraudzības plāns nenodrošina to, ka tiek savākta attiecīgā informācija produkta uzraudzībai, un tādēļ to nevar uzskatīt par pietiekamu, ka pirms riska novērtējuma pabeigšanas būtu jāiesniedz papildu informācija un ka, lai gan ĢMO nav paredzēts audzēšanai, pieteikuma iesniedzējam būtu jāsniedz detalizēta informācija par tam radniecīgo savvaļas teosinti, kas atkārtoti atrasta Savienības laukos, un ka ir jāprognozē kukurūzas sēklu izbiršana transportēšanas laikā;

([6]) Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 503/2013 (2013. gada 3. aprīlis) par ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļauju pieteikumiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003 un par Komisijas Regulas (EK) Nr. 641/2004 un Komisijas Regulas (EK) Nr. 1981/2006 grozījumiem (OV L 157, 8.6.2013., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([7]) Sk., piemēram, *Schulz, R., Bub, S., Petschick, L. L., Stehle, S., Wolfram, J.* (2021) "Applied pesticide toxicity shifts toward plants and invertebrates, even in GM crops", Science 372(6537), 81.–84. lpp., https://doi.org/10.1126/science.abe1148; *Bonny, S.*, "Genetically modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact", Environmental Management, 2016. gada janvāris; 57(1), 31.–48. lpp., https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26296738 un *Benbrook, C. M.*, "Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. - the first sixteen years", Environmental Sciences Europe, 2012. gada 28. septembris, Vol 24(1), https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/2190-4715-24-24.

([8]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (OV L 309, 24.11.2009., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

([9]) https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/action/downloadSupplement?doi=10.2903%2Fj.efsa.2024.8655&file=efs28655-sup-0008-Annex8.pdf.

Vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšana visā pasaulē un Savienības starptautisko saistību ievērošana

K. tā kā stratēģiskā dialoga par ES lauksaimniecības nākotni secinājumos ([10]) Komisija tiek aicināta atkārtoti izvērtēt savu pieeju attiecībā uz tirgus pieejamību lauksaimniecības pārtikas importam un eksportam, ņemot vērā izaicinājumu, ko rada Savienības un tās tirdzniecības partneru atšķirīgie standarti; tā kā taisnīgākas tirdzniecības attiecības globālā līmenī, kas saskan ar veselīgas vides mērķiem, bija viena no galvenajām lauksaimnieku prasībām 2023. un 2024. gada demonstrāciju laikā;

L. tā kā ANO īpašā referenta jautājumos par tiesībām uz pārtiku 2017. gada ziņojumā konstatēts, ka jo īpaši jaunattīstības valstīs bīstamiem pesticīdiem ir katastrofāla iedarbība uz veselību ([11]); tā kā ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu (ANO IAM) 3. mērķa 9. apakšmērķis paredz līdz 2030. gadam būtiski samazināt nāves gadījumu un slimību skaitu, ko izraisa bīstamas ķīmiskas vielas un gaisa, ūdens un augsnes piesārņojums un kontaminācija ([12]);

M. tā kā Kuņminas–Monreālas globālais biodaudzveidības satvars (“Kuņminas–Monreālas satvars”), par ko 2022. gada decembrī vienojās ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (ANO KBD) Pušu konferences 15. sesijā, ietver globālu mērķi līdz 2030. gadam vismaz par 50 % samazināt pesticīdu radīto apdraudējumu ([13]);

N. tā kā Regulā (EK) Nr. 1829/2003 ir noteikts, ka ĢM pārtika vai dzīvnieku barība nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt cilvēka veselību, dzīvnieku veselību vai vidi un ka Komisijai savu lēmumu izstrādē ir jāņem vērā visi attiecīgie Savienības tiesību aktu noteikumi un citi leģitīmie faktori, kas attiecas uz izskatāmo jautājumu; tā kā šādiem leģitīmiem faktoriem būtu jāietver Savienības saistības, kas izriet no ANO IAM un ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību;

Atkarības no importētas barības samazināšana

O. tā kā viena no atziņām, kas gūta no Covid-19 krīzes un notiekošā kara Ukrainā, ir tāda, ka Savienībai ir jāizbeidz atkarība no atsevišķām kritiski svarīgām izejvielām; tā kā komisāra amata kandidātam Kristofam Hansenam adresētajā pilnvarojuma vēstulē Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena aicina viņu meklēt veidus, kā samazināt kritiski svarīgu preču importu ([14]);

Nedemokrātiska lēmumu pieņemšana

P. tā kā Parlaments astotajā sasaukumā kopumā pieņēma 36 rezolūcijas, kurās iebilda pret tādu ĢMO laišanu tirgū, kas paredzēti izmantošanai pārtikā un dzīvnieku barībā (33 rezolūcijas), un pret ĢMO audzēšanu Savienībā (trīs rezolūcijas); tā kā devītajā sasaukumā Parlaments pieņēma 38 iebildumus pret atļauju laist tirgū ĢMO;

Q. tā kā Komisija turpina piešķirt atļaujas ĢMO, neraugoties uz pašas atzītajām nepilnībām demokrātiskā lēmumu pieņemšanas procesā, dalībvalstu atbalsta trūkumu un Parlamenta iebildumiem;

R. tā kā nav vajadzīgas izmaiņas tiesību aktos, lai Komisija varētu nepiešķirt atļaujas ĢMO, ja ar dalībvalstu kvalificētu balsu vairākumu nav sniegts pozitīvs atzinums pārsūdzības komitejā ([15]);

S. tā kā Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja, kas minēta Regulas (EK) Nr. 1829/2003 35. pantā, 2024. gada 8. jūlija balsojumā nolēma atzinumu nesniegt, kas nozīmē, ka atļaujai nav dalībvalstu kvalificēta balsu vairākuma atbalsta; tā kā arī pārsūdzības komitejas 2024. gada 3. septembra balsojumā atzinums netika sniegts,

1. uzskata, ka Komisijas īstenošanas lēmums (ES) 2024/2618 pārsniedz Regulā (EK) Nr. 1829/2003 paredzētās īstenošanas pilnvaras;

([10]) “Strategic Dialogue on the Future of EU Agriculture - A shared prospect for farming and food in Europe”, 2024. gada septembris, https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-aea11032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf.

([11]) https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3448-report-special-rapporteur-right-food.

([12]) https://indicators.report/targets/3-9/.

([13]) Skatīt: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_22_7834

([14]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en

([15]) Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 182/2011 6. panta 3. punktu Komisija “var pieņemt” un nevis “pieņem” īstenošanas akta projektu, ja pārsūdzības komitejā ar dalībvalstu kvalificētu balsu vairākumu nav sniegts pozitīvs atzinums.

2. uzskata, ka Komisijas īstenošanas lēmums (ES) 2024/2618 neatbilst Savienības tiesību aktiem, jo nav savienojams ar Regulas (EK) Nr. 1829/2003 mērķi, proti, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 178/2002 ([16]) izklāstītiem vispārējiem principiem nodrošināt pamatu tam, ka saistībā ar ĢM pārtiku un barību augstā līmenī ir garantēta cilvēka dzīvības un veselības, dzīvnieku veselības un labturības, vides un patērētāju interešu aizsardzība, vienlaikus nodrošinot efektīvu iekšējā tirgus darbību;

3. aicina Komisiju nodrošināt standartu konverģenci starp Savienību un tās partneriem sarunās par brīvās tirdzniecības nolīgumiem, lai nodrošinātu atbilstību Savienības drošības standartiem;

4. prasa Komisijai atsaukt īstenošanas lēmumu (ES) 2024/2618 un iesniegt komitejai jaunu projektu;

5. aicina Komisiju neatļaut herbicīdizturīgus ĢM kultūraugus, ņemot vērā ar to saistīto komplementāro herbicīdu plašāku izmantošanu un tādējādi lielāku risku bioloģiskajai daudzveidībai, pārtikas drošībai un darba ņēmēju veselībai saskaņā ar pieeju "Viena veselība";

6. šajā saistībā uzsver, ka atļauja importēt pārtikā vai barībā ĢM augus, kas ir kļuvuši iecietīgi pret Savienībā aizliegtiem herbicīdiem, piemēram, glufozinātu, neatbilst Savienības starptautiskajām saistībām, cita starpā, ANO IAM un ANO KBD, tostarp nesen pieņemtajam Kunminas-Monreālas satvaram ([17]);

7. sagaida, ka Komisija steidzami pildīs savu apņemšanos ([18]) nākt klajā ar priekšlikumu par to, ka ir jānodrošina, lai bīstamās ķīmiskās vielas, kas ir aizliegtas Savienībā, netiek ražotas eksportam;

8. atzinīgi vērtē to, ka Komisija 2020. gada 11. septembra vēstulē deputātiem beidzot atzina, ka ĢMO atļauju piešķiršanas lēmumos ir jāņem vērā ilgtspēja ([19]); tomēr pauž dziļu vilšanos, jo kopš tā laika Komisija ir turpinājusi piešķirt atļaujas ĢMO importam Savienībā, lai gan Parlaments pastāvīgi pret to iebilst un tam nav dalībvalstu kvalificēta balsu vairākuma atbalsta;

9. atkārtoti mudina Komisiju ņemt vērā Savienības saistības saskaņā ar starptautiskiem nolīgumiem, piemēram, Parīzes klimata nolīgumu, ANO Konvenciju par bioloģisko daudzveidību un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem; atkārtoti prasa īstenošanas aktu projektiem pievienot paskaidrojuma rakstu, kurā būs paskaidrots, kā katra iniciatīva atbalsta principu par kaitējuma neradīšanu ([20]);

10. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai, kā arī dalībvalstu valdībām un parlamentiem.

([16]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV L 31, 1.2.2002., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

([17]) Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (ANO KBD) COP15 laikā 2022. gada decembrī vienojās par globālu bioloģiskās daudzveidības satvaru, kas ietver globālu mērķi līdz 2030. gadam vismaz par 50 % samazināt pesticīdu radīto risku (sk.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_22_7834).

([18]) Kā izklāstīts pielikumā Komisijas 2020. gada 14. oktobra paziņojumam "Ilgtspēju sekmējoša ķimikāliju stratēģija. Ceļā uz vidi, kas brīva no toksikantiem", COM(2020)0667, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A667%3AFIN#document2.

([19]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([20]) Eiropas Parlamenta 2020. gada 15. janvāra rezolūcija par Eiropas zaļo kursu (OV C 270, 7.7.2021., 2. lpp.), 102. punkts.